Treballant en xarxa amb un pressupost zero: la Xarxa BEG

Anna Busom
ksdp2102@gencat.net
Maite Cuende
mcuende@bnc.cat
Elena Heidepriem
eheidepriem@gencat.net
Elisenda Macià
emacia@iemed.org

Resum

Els reptes i èxits aconseguits per la Xarxa BEG constitueixen un exemple de com la voluntat d'uns professionals i la creença en el valor de la cooperació sobrevalen per damunt de la manca de recursos econòmics i estructurals. En aquesta comunicació es descriu com des de l'any 1999 la Xarxa BEG ha aconseguit planificar i portar a terme accions que han facilitat la comunicació, han normalitzat els processos i han millorat la qualitat dels serveis a la comunitat usuària, de forma pràcticament autogestionària.

La Xarxa BEG no disposa de pressupost propi: en cap cas no ha pogut dur a terme accions col·lectives que impliquin un cost econòmic. Els seus membres, però, estan desenvolupant i aplicant projectes de cooperació, entesos com accions col·lectives que persegueixen un benefici comú. S'han creat estructures de cooperació que permeten un funcionament en xarxa. El fet de no disposar d'un pressupost comú, impulsa a cercar solucions als problemes comuns que no impliquin cap despesa econòmica. Els professionals de les BEG estem desenvolupant el que hem donat en anomenar «Xarxa 2.0»: basada en l'autogestió, l'autoretroalimentació, el benchmarking, el voluntarisme i l'esperit de cooperació.

La necessitat d'establir directrius i procediments comuns determina que es treballi de forma col·lectiva en diferents fronts i en les diferents fases que condueixen a la resolució dels problemes.

Es treballa a partir d'un Pla estratègic aprovat en Assemblea general. La Comissió Gestora és l'organisme responsable de la coordinació i seguiment de projectes. Des de març de 2006 s'han creat 8 grups de treball en àrees específiques d'interès comú; en aquesta comunicació es presenten alguns dels resultats de la seva activitat. Tant els resultats materials com els resultats intangibles són considerats com a molt valuosos pel col·lectiu de professionals de les BEG.

Paraules clau: Xarxes; Biblioteques especialitzades; Generalitat de Catalunya; Cooperació.

La Xarxa BEG (Biblioteques Especialitzades de la Generalitat)[1] està formada per un conjunt de biblioteques especialitzades en diferents àmbits del coneixement amb dependència total o parcial de l'administració de la Generalitat de Catalunya. Orgànicament

1. Per a més informació sobre la Xarxa BEG, consulteu: Cuende, Maite [et al.] «Les Biblioteques especialitzades de la Generalitat». A: *7es Jornades Catalanes de Documentació* (1999), p. 151-161

Alvira, Carme [et al.] «Xarxa de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat: reglamentació, planificació estratègica i apostes de futur». A: *10es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació* (2006), p. 211-224.

formen part dels diferents departaments, organismes autònoms, consorcis amb participació de la Generalitat, etc. L'inici de la cooperació entre aquests centres va tenir lloc l'any1998, amb la creació d'un catàleg compartit, en un procés iniciat per algunes de les biblioteques i impulsat per la Biblioteca de Catalunya. La utilització conjunta d'una eina bàsica com el catàleg va ser una solució a diferents problemes d'automatització als que havien de fer front les diferents biblioteques implicades. Però també va representar un nou repte, el de aconseguir treballar de forma coordinada. Això implica la unificació de criteris, la normalització de procediments, així com la renúncia dels diferents centres a un conjunt de pràctiques que podríem denominar «heterodoxes», pròpies de cada centre i institucionalitzades per la pràctica al llarg del temps. En definitiva, les BEG van establir des del primer moment un compromís de qualitat catalogràfica per tal que el catàleg compartit fos una eina coherent i útil a totes elles. Aquest compromís va esdevenir en l'inici d'una nova forma de treballar, la porta d'entrada a un ventall de possibilitats i serveis.

En aquest punt trobem l'embrió del que posteriorment s'ha convertit en una xarxa de facto. Però, què significa per a les biblioteques formar part d'una xarxa? Segons la definició de López Yepes (2004) es tracta de:

> Sistema de cooperación técnica y administrativa establecido entre un conjunto de bibliotecas o de sistemas bibliotecarios que —conservando su autonomía orgánica— se relacionan de forma cooperativa entre sí por la naturaleza de los fondos, el tema de sus documentos, su ubicación geográfica, su dependencia institucional, u otras razones, para compartir recursos técnicos, humanos e informativos. Algunas de las tareas que usualmente se realizan en estas redes són: planificación de la gestión, catalogación corriente y retrospectivas, intercanbio de documentos, adquisición compartida, labores de referencia, establecimiento y desarrollo de políticas de conservación y restauración de documentos, elaboración de proyectos de bibliotecas digitales, etc.…

La Xarxa BEG no és una xarxa de biblioteques com qualsevol altra xarxa que es pugui descriure amb una definició estàndard com la precedent. Moltes d'aquelles característiques que s'atribueixen a qualsevol de les xarxes que coneixem hi són, però hi manquen algunes de les que qualsevol professional donaria per suposades. Podem dir que té l'esperit i la filosofia d'una xarxa, però no disposa dels recursos materials. La descripció de la Xarxa BEG, en opinió dels que hi formem part, encaixa més amb el model i l'esperit d'altres xarxes, com ara Internet en els seus orígens: es configura com a resultat de la convicció i l'acció d'un grup de professionals, que decideixen treballar conjuntament per fer accessibles a tothom els coneixements que gestionen. Una xarxa de treball i coneixement dins de la societat xarxa, tal com la descriu el Dr. Manuel Castells (2007):

> Com a conclusió, la primera fase de formació de la societat xarxa, basada en la plataforma de les tecnologies de la informació i la comunicació, van afectar bàsicament l'economia, l'em-

> presa, el territori, el món de la comunicació i les esferes de poder. És curiós observar com, en aquesta primera fase de formació de xarxes instrumentals, Internet es va veure poblada fonamentalment per científics, universitaris i contraculturals virtuals, Però en el moment que, a partir de la dècada dels noranta, aquesta societat xarxa es va manifestar en tota la seva importància i milions de persones van entendre que vivíem en un món de xarxes, la gent es va apropiar d'Internet per tal de construir les seves pròpies xarxes prenent com a referència les seves vides i projectes. I és d'aquí d'on sorgeix una nova fases transició vers la societat xarxa, una estructura social feta de xarxes de poder, riques, gestió i comunicació. Però també es una societat xarxa que dia rere dia es va creant des de baix, per les persones que, individualment i col·lectiva, s'han apropiat del poder comunicador d'Internet i la comunicació mòbil per tal de generar noves formes de vida, sociabilitat i organització política […]

L'anterior exposició permet contextualitzar els trets diferenciadors de la Xarxa BEG: el fet de no disposar de pressupost propi i de disposar d'un catàleg compartit com l'únic vincle material, a més del sentiment de pertinència a una mateixa institució. Els departaments i entitats que hi participen proporcionen els recursos per cobrir el cost econòmic del programari de gestió de catàleg i el seu manteniment tècnic, però no hi dediquen pressupost per a altres qüestions. És per això que des de la Xarxa BEG no hem pogut fer accions col·lectives que impliquin un cost econòmic. Malgrat aquesta limitació, però, des del 1999 desenvolupem i apliquem projectes de cooperació, entesos com accions col·lectives que persegueixen un benefici comú. Aquest concepte de «benefici comú» l'entenem en un doble sentit: ha d'implicar millores per al funcionament intern de cada biblioteca, però també millores generals dels processos i serveis compartits per la xarxa. Les noves tecnologies han estat el mitjà imprescindible per assolir tant la millora dels processos tècnics com per aglutinar el col·lectiu i crear precisament una cultura d'equip o de xarxa. La virtualitat de les comunicacions, en aquest cas, ha ajudat a cohesionar un col·lectiu dispers i ha facilitat les eines de treball comunes a tots.

El fet de no disposar d'una estructura i d'un pressupost comú, ens obliga, i facilita alhora, a haver de cercar solucions alternatives als problemes comuns que no impliquin cap despesa. Per substituir la manca d'una estructura organitzativa legalment reconeguda (un element imprescindible dins l'administració si es vol ser destinatari d'un pressupost), hem creat estructures de cooperació que permeten el funcionament en xarxa.

Estem desenvolupant el que hem denominat «Xarxa 2.0»: basada en:

— *Autogestió*: les pròpies BEG decideixen quins són els àmbits d'interès en què s'ha de treballar, avaluen les necessitats, estudien les solucions i estableixen propostes que, si són aprovades, passen a ser procediments de funcionament intern.
— *Autoretroalimentació*: s'estudien i avaluen els resultats de les iniciatives i de l'aplicació dels procediments, per tal d'introduir-hi millores de forma constant.
— *Benchmarking*: l'estudi de les línies d'actuació, l'organització, els productes i serveis que ofereixen a la comunitat altres xarxes de biblioteques, amb una millor si-

tuació econòmica (és a dir, amb qualsevol pressupost superior a zero), ha resultat molt inspirador. Permet exercitar l'enginy per poder dissenyar estratègies i intentar donar resposta a les necessitats malgrat la mancança de mitjans.

— *Voluntarisme i esperit de cooperació*: és l'element bàsic. Resulta impossible pagar a les persones que treballen per avaluar, analitzar, proposar procediments i desenvolupar serveis i productes. Ho fan per l'única recompensa de millorar les condicions de treball de les BEG i el servei final a la comunitat usuària, el que significa que estan fortament motivades i decidides a dedicar temps i esforç a temes aliens als estrictament lligats al manteniment del catàleg.

— *Xarxa social*: la creació de canals de comunicació ha facilitat les relacions interpersonals i ha possibilitat la creació d'una xarxa social cohesionada. Amb el temps, hem creat una cultura organitzativa pròpia i dinàmica, que aprofita tant la formació acadèmica i l'experiència professional de les persones que en formem part, com els seus coneixements informals. En conseqüència, hem creat un equip amb un nivell alt de participació activa i en què les sinergies permeten, si més no parcialment, cobrir necessitats que en un altre entorn implicarien despesa econòmica per part dels centres que formen la xarxa.

La necessitat d'establir directrius i procediments comuns determina que es treballi de forma col·lectiva en diferents fronts i en les diferents fases de:

— Definició dels problemes
— Anàlisi
— Disseny d'actuacions
— Presentació de propostes d'actuació
— Aplicació

Els òrgans que porten a terme les tasques relacionades amb aquestes fases són l'Assemblea, la Comissió Gestora de les BEG i els Grups de Treball

L'Assemblea General de la Xarxa BEG

Ja el primer any de funcionament del Catàleg de les BEG, la direcció de la Biblioteca de Catalunya va convocar una Assemblea general. Encara que originalment es tractava d'una reunió informativa en què es donava compte del creixement del catàleg i d'altres novetats, principalment relacionades amb qüestions tècniques, a partir d'aquesta primera Assemblea general es va institucionalitzar la seva convocatòria anual.

Amb el temps, la dinàmica interna del Catàleg de les BEG i les relacions que s'estaven establint entre els centres van portar a la pròpia Assemblea a decidir que s'havia de treballar per a constituir una xarxa real, amb una estructura que anés més enllà del simple catàleg compartit. L'any 2003 l'Assemblea va decidir constituir una Comissió

Gestora i definir les seves funcions. L'any 2004 li va encarregar la redacció d'un projecte de reglament de xarxa, que va ser aprovat per unanimitat el 2005, així com la proposta de Pla estratègic.

A l'Assemblea estan representades totes les BEG, i cadascuna té dret a veu i vot. Constitueix un fòrum on es presenten els resultats de les accions portades a terme, on es formulen propostes i es fan encàrrecs específics a les pròpies BEG, a la Comissió Gestora, als Grups de Treball i a l'administració del Catàleg de les BEG. La Biblioteca de Catalunya, impulsora de la creació i responsable de l'administració bibliotecària del Catàleg de les BEG, està representada a totes les Assemblees i ha fet una funció bàsica de tutela del projecte de constitució formal de la Xarxa BEG.

La Comissió Gestora

El primer pas en l'organització interna de la Xarxa BEG, va ser la constitució, l'any 2003, de la seva Comissió Gestora. Fins aquell moment només existia una supervisió de la Biblioteca de Catalunya, que es limitava a l'administració del catàleg i qüestions tècniques relacionades. La Comissió Gestora actua com a òrgan permanent d'administració, gestió i proposta amb l' objectiu de crear un context funcional i operatiu per promoure i potenciar els projectes de millora de la Xarxa BEG i fer de nexe d'unió entre les BEG i la resta del sistema bibliotecari de Catalunya.

La Comissió Gestora està formada per representants de nou centres BEG i la responsable de l'administració del catàleg. Aquesta última és l'únic membre permanent i, a part de vetllar per la continuïtat i coherència de les actuacions de les successives Comissions, aporta el seu coneixement tècnic del sistema informàtic per a resoldre dubtes relatius a les accions de qualitat a dur a terme en el catàleg.

La representació de les biblioteques a la Comissió Gestora de les BEG és rotatòria i per un període de dos anys. La primera Comissió Gestora es va constituir el 30 d'octubre de 2003. El mes de gener de 2008, ha començat la seva activitat la tercera Comissió Gestora. En total, 27 dels centres integrats a la Xarxa BEG ja han estat representats en aquest òrgan.

Les atribucions de la Comissió Gestora estan definides a la *Proposta de Reglament de la Xarxa* BEG, i es poden resumir en:

— Anàlisi de les necessitats, estudi de les propostes sorgides en el marc de les BEG, i suggeriment de possibles millores
— Proposta, seguiment i adaptació del Pla estratègic
— Formació dels grups de treball i encàrrec d'estudis i informes tècnics referents a l'àmbit d'actuació específic de cada grup
— Realització i presentació de la memòria de la gestió de cada exercici
— Proposta d'admissió de nous membres,
— Proposta de modificació del reglament i/o redacció de nous reglaments

Totes les decisions són preses per majoria dels membres assistents. Les propostes es presenten a l'Assemblea, que és l'òrgan amb potestat per a acceptar-les o rebutjar-les.

La Comissió Gestora designa d'entre els seus membres, o els membres dels grups de treball, els interlocutors que representin la Xarxa BEG en qualsevol acte o projecte.

Presentem algunes de les fites més destacables dutes a terme per la Comissió Gestora al llarg d'aquests anys d'activitat:

— Redacció del *Document Marc de la Xarxa de Biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya: abril 2005*
— Redacció del document *Organització de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat dins del sistema bibliotecari de Catalunya: document de treball BC-CBUC-Coordinadora de les BEG: Barcelona, 11.04.2005*
— Redacció del *Pla estratègic de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat 2005-2008*. Versió preliminar setembre 2005.
— Redacció del *Reglament de funcionament de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya (Xarxa BEG)*. Versió preliminar setembre 2005.
— Presentació de la comunicació «Xarxa de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat: reglamentació, planificació estratègica i apostes de futur» a les *10es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació* (2006)
— Enquesta a les biblioteques especialitzades de la Generalitat: en compliment de l'encàrrec explícit de l'Assemblea General de desembre de 2005, amb l'objectiu de definir la situació de les biblioteques de l'administració de la Generalitat, la Comissió Gestora ha portat a terme les diferents fases del projecte:

  Any 2006:

  • Procediment i metodologia
  • Elaboració del qüestionari
  • Elaboració del directori
  • Distribució
  • Seguiment i recollida de respostes

  Any 2007:

  • Anàlisi i avaluació de les dades
  • Conclusions
  • Redacció de l'article, on es descriu el procés i es presenten les conclusions.

— Article «Les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya: estat de la qüestió (primera part)» a la revista *Ítem*[2]
— Article «Les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya: estat de la qüestió (segona part)» a la revista *Ítem* (en premsa)
— Directori de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya.
— Articles a *Funció publicació*, revista publicada pel Departament de Governació i Administracions Públiques destinada als empleats públics de la Generalitat de Catalunya que tracta temes d'interès general dins l'àmbit de la Funció Pública.
— «El préstec interbibliotecari permet accedir a tota la informació especialitzada de les biblioteques de la Generalitat sense moure's de lloc» a *Funció publicació*, núm. 54 (estiu 2007), p. 35
— «Més de tres-cents cinquanta mil documents a l'abast de tothom a les biblioteques de la Generalitat» a *Funció publicació*, núm. 56 (hivern 2007), p. 34

A partir de 2005, la Xarxa BEG està aplicant el Pla estratègic dissenyat per la primera Comissió Gestora i aprovat per l'Assemblea. Amb la finalitat d'organitzar les accions de millora pels procediments comuns de les BEG la Comissió Gestora es va fer un pas endavant en l'organització de l'estructura interna de la xarxa, i es va proposar la constitució de grups de treball en àrees específiques. D'aquesta forma, la Comissió Gestora és responsable de la coordinació i seguiment de projectes, a més de dur a terme les accions estratègiques relacionades amb la constitució formal de la Xarxa BEG. I els grups de treball, centrats en àrees específiques d'interès comú, són els responsables d'aconseguir els objectius estratègics en cadascun dels seus àmbits.

Grups de Treball

El març de 2006, l'Assemblea de les BEG, en convocatòria extraordinària, aprova les *Directrius per als grups de treball BEG*, redactades per la Comissió Gestora. Les directrius defineixen que la participació en els Grups de Treball és personal i voluntària, amb la finalitat d'aconseguir un compromís de participació activa per assolir els objectius de cadascun dels Grups de Treball. Aquests estan oberts a la participació de qualsevol persona que treballi a una BEG, independentment del seu nivell de formació acadèmica o de la seva relació contractual. La Comissió Gestora recomana que els grups siguin reduïts, de no més de 6 participants, ja que l'experiència demostra que els grups petits són més àgils i dinàmics, i, per tant, més eficaços. Cada Grup de Treball BEG ha de presentar un informe d'actuació a l'Assemblea General anual de les BEG. La dinàmica, objectius concrets (dins del marc del Pla estratègic), accions, composició i durada de cada Grup de Treball BEG responen a les decisions pròpies de cada grup.

2. *Ítem. Revista de Biblioteconomia i Documentació*, núm. 46, maig-agost 2007, p. 67-80. http://www.cobdc.org/publica/item/item46.html

En aquesta mateixa Assemblea es van formar els primers grups de treball, alguns d'ells sobre temes suggerits per la CG, però altres sobre temàtiques no previstes, i suggerides pel propis assistents a l'Assemblea. Així, va quedar de manifest la voluntat participativa i l'interès per treballar en la millora continuada dels diferents aspectes relacionats amb les tasques pròpies i comunes de totes les BEG. La formació dels grups, per afinitats personals i interessos comuns, van ser la primera manifestació constatable de que s'havia creat una xarxa social i de coneixements dins de la Xarxa BEG.

Els grups de treball en funcionament a començaments de 2008 són vuit:

— GRUFO (Grup de Treball de Formació i E-Learning)
Constituït el 29 de març de 2006
Objectius:

- Identificació les necessitats formatives del col·lectiu
- Presentació de propostes de formació presencial i de formació *on-line* interactiva destinades a professionals de les BEG (siguin o no titulats), de cooperació amb EAPC, COBD, CCUC, Subdirecció General de Promoció Cultural, o altres entitats que hi puguin col·laborar.
- Organització dels cursos

Participants: 4 persones (representants de 3 BEG)
Resultats:

- 2006: 3 cursos, 16 participants
- 2007: 9 cursos, 124 participants
- Redacció d'un reglament d'activitats formatives de la Xarxa BEG
- Disseny i aplicació del qüestionari de valoració d'activitats formatives i de presentació de propostes
- Posada en marxa de nous formats d'activitats formatives:

  – col·loquis professionals amb un convidat extern a les BEG, especialista en un àmbit d'interès en el processament tècnic documental
  – presentació de productes i empreses de serveis

Projectes 2008:

- Seminari sobre Qualitat a les biblioteques especialitzades i de recerca, en col·laboració amb el Grup de Treball de Qualitat i Màrqueting.
- Tutorials en línia sobre aspectes tècnics
- Formació en línia

— Grup de Treball d'E-Informació
En procés de constitució formal: la seva creació ha estat aprovada per l'Assembles a General de 14 de desembre de 2007
Objectius:

- Estudi de l'estat de la qüestió dins el món bibliotecari català
- Proposta d' accions conjuntes per al tractament físic i catalogràfic dels recursos electrònics
- Estudi de la viabilitat de crear o utilitzar un dipòsit digital (*e-repository*) de forma conjunta per totes les BEG.

— Grup de Treball d'Indexació
Constituït el 29 de març de 2006
Objectius:

- Facilitació d'uns protocols de tractament de les obres de totes les biblioteques i centres de documentació especialitzats de la Generalitat que permetin aplicar criteris comuns amb la finalitat de millorar la qualitat i les prestacions del catàleg BEG.

Participants: entre 7 i 9 persones (representants de 6 BEG)
Resultats:

- Redacció d'un manual de tractament de noms geogràfics (jurisdiccionals i no jurisdiccionals) normatiu per a les BEG segons aprovació de la segona Comissió Gestora.

Projectes:

- Treball en el tractament dels noms personals i d'entitat del Catàleg de les BEG.
- Redacció del corresponent manual d'ús intern per a les BEG.

— Grup de Treball de Préstec
Constituït el 29 de març de 2006
Objectius:

- Analitzar les situacions concretes de préstec personal i institucional de les BEG.
- Analitzar les necessitats de préstec de les BEG.
- Definir les tipologies de préstec i d'usuaris que existeixen i proposar noves tipologies.

- Establir procediments comuns de préstec a la Xarxa BEG.
- Estudiar la incorporació al programa de préstec interbibliotecari del CBUC.
- Elaborar un estudi comparatiu amb els sistemes de préstec d'altres xarxes.

Participants: entre 5 i 6 persones (representants de 6 BEG)
Resultats:

- Enquesta sobre les característiques del préstec a cada BEG
- Proposta de reglament del servei de préstec personal de cada BEG
- Proposta de reglament del servei de préstec interbibliotecari entre les BEG
- Proposta de reglament del servei de préstec interbibliotecari entre les BEG i les biblioteques que no formen part de la xarxa

Projectes:

- Aprovació de les propostes de reglament i inclusió en el manual de procediments de la Xarxa BEG
- Seguiment de l'aplicació dels reglaments

— Grup de Treball de Publicacions Periòdiques
Constituït el 29 de març de 2006
Objectius:

- Disseny d'estratègies per a racionalitzar l'adquisició i la conservació compartida de col·leccions de publicacions periòdiques, tant en suport paper com electrònic, a la Xarxa BEG: responsabilització dels fons propi, préstec i distribució de còpies.
- Establiment d'una política de catalogació de parts components.
- Estudi de com pot afectar a la política de publicacions periòdiques de les BEG la incorporació al CCUC.
- Casuística de les revistes electròniques: problemes de conservació i consulta.

Participants: entre 5 i 6 persones (representants de 6 BEG)
Resultats:

- Enquesta sobre els processos que les diferents biblioteques de les BEG segueixen en relació a les publicacions periòdiques
- Avaluació de les respostes i definició de les necessitats
- Informe sobre l'estat de la qüestió del tractament de les publicacions periòdiques a les BEG

Projectes:

- Redacció de manuals pràctics de catalogació: separates, parts components de publicacions periòdiques i d'actes de congressos, publicacions digitals, etc.
- Col·laboració amb el GRUFO per organitzar sessions de formació referents a aquests temes.
- Accions de dinamització de la incorporació al Catàleg BEG de més publicacions periòdiques conservades per les BEG, per tal aconseguir el compromís de totes d'incloure els títols més significatius de cada biblioteca en un termini de temps establert.
- Projecte de racionalització de la conservació de les publicacions periòdiques, amb una proposta de reglament de conservació, pautes de procediment i recomanacions per la conservació dels títols amb valor patrimonial.

— Grup de Treball de Qualitat i Màrqueting
Constituït el 14 de desembre de 2006
Objectius:

- Estudi d'accions de millora i definició dels marcadors de qualitat de cada BEG dins de la seva organització i de la Xarxa BEG dins del conjunt de la societat.

Participants: 6 persones (representants de 4 BEG)
Resultats:

- Convocatòria de propostes de nou logotip per la Xarxa BEG.
- Disseny del catàleg de processos i preparació d'una fitxa estàndard aplicable a les BEG
- Disseny de la carta de serveis, amb un model aplicable per totes les BEG

Projectes:

- Presentació d'aquests models del catàleg de processos i de la carta de serveis amb exemples reals.
- Presentació del logotip de la Xarxa BEG
- Dinamització de la xarxa per aconseguir aportacions i suggeriments per a la millora de la qualitat i per noves accions de màrqueting
- Col·laborar amb el GRUFO en l'organització del Seminari sobre Qualitat a les biblioteques especialitzades

— Grup de Treball de Realitat Professional
Constituït el 29 de març de 2006

Objectius:

- Anàlisi i valoració de la situació del personal de les biblioteques de l'administració de la Generalitat, pertany o no a la Xarxa BEG.

Participants: 6 persones (representants de 6 BEG)
Resultats:

- Definició dels indicadors que serviran per dur a terme l'estudi i que s'emmarquen dins de quatre blocs: 1) tipologia i distribució del personal en relació els serveis; 2) Formació, acadèmica i continuada; 3) Satisfacció, implicació i motivació del personal; i 4) Valoració professional i accions de millora (expectatives).
- Elaboració del qüestionari per recollir les dades
- Tramesa de l'enquesta al grup mostra. BEG

Projectes:

- Anàlisi de les respostes rebudes del grup mostra (36 biblioteques, 73 respostes)
- Difusió del resultat de l'anàlisi entre tota la comunitat professional
- Retroalimentació, revisió i millora de la formulació de les qüestions del formulari
- Distribució entre els altres grups de biblioteques a analitzar (biblioteques dels centres penitenciaris, centres pedagògics i biblioteques escolars, arxius, altres)

— Grup de Treball de Web/Intranet
Constituït el 29 de març de 2006
Objectius:

- Proposar l'organització del web públic, dels continguts i de la documentació que ha de posar a l'abast de la comunitat usuària.
- Proposar l'organització de la intranet BEG, dels continguts i de la documentació que ha de posar a l'abast de la comunitat professional.
- Proposar solucions tècniques pel sistema de creació, publicació, actualització, perfils d'autor, autoritzacions i qualsevol altra característica d'un web amb manteniment compartit per diferents entitats.

Participants: entre 9 i 10 persones (representants de 9 BEG)
Resultats:

- Creació de la Intranet de les BEG dins de la plataforma e-Catalunya: el Portal XBEG
- Manteniment del Portal XBEG

- Article «El portal XBEG permet a les biblioteques de la Generalitat treballar en xarxa» a *Funció publicació*, núm. 53 (primavera 2007), p. 30

Projectes:

- Avaluació del primer any de funcionament del Portal XBEG
- Manteniment i dinamització del Portal XBEG
- Disseny dels continguts del web públic de la Xarxa BEG
- Implementació del nou web

Exemples de processos finalitzats

Per a demostrar gràficament com funciona el nostre sistema de treball, volem exposar dues activitats de les ja finalitzades:

1. Creació d'un procediment per a la indexació dels noms geogràfics

Fases:

— *Definició del problema*. Davant de la constatació de l'existència d'irregularitats en el tractament d'elements comuns en el catàleg unificat de les BEG, el Grup de Treball d'Indexació va néixer amb la voluntat d'establir uns criteris unificats per al tractament d'aquest tipus d'elements apte per a totes les biblioteques i centres de documentació que integren les BEG, independentment del nivell d'aprofundiment i de les eines utilitzades en la indexació de les matèries d'especialitat pròpies de cada centre.

— *Anàlisi*. La primera fase de treball va consistir en l'estudi dels diferents sistemes de tractament d'elements comuns existents al catàleg unificat, producte de la refosa de diferents catàlegs propis, tractats històricament de forma individual per cada centre. L'anàlisi dels resultats obtinguts va posar de manifest la necessitats de posar a l'abast de les persones catalogadores de cada centre les eines imprescindibles per aconseguir una unificació i un alt nivell de qualitat en la indexació dels documents propis.

Es va veure la necessitat de prioritzar tasques i actuar per parts, raó per la qual es va decidir treballar en primer terme en el tractament dels noms geogràfics. Tres raons essencials van ajudar a prendre aquesta decisió:

a) L'ús per part de la majoria de centres de termes corresponents a noms geogràfics, amb independència de la seva àrea d'especialitat.
b) La possibilitat d'utilitzar la mateixa terminologia tant en centres que utilitzen LEMAC com en els que utilitzen llistes de descriptors o tesaurus.

c) La gran varietat de possibilitats existents en el catàleg BEG per a un mateix accident o lloc geogràfic.

— *Disseny d'actuacions*. Les principals tasques que s'han dut a terme han estat:

- Recollida d'informació i anàlisi de la situació. Constància dels errors existents al catàleg unificat i la seva tipologia.
- Consulta i anàlisi de les fonts d'informació normatives.
- Establiment de contactes amb diferents entitats especialitzades en diverses àrees geogràfiques.
- Definició i acotació dels elements a tractar.
- Definició i tractament dels noms geogràfics jurisdiccionals i no jurisdiccionals.
- Redacció d'un manual de procediment clar, pràctic i precís sobre el tractament de noms geogràfics, aplicable a totes les biblioteques i centres de documentació de les BEG.

— *Presentació de propostes d'actuació*. El document resultant va ser sotmès a anàlisi per part d'un grup de persones catalogadores de diferents centres BEG. Un cop estudiades i incorporades les propostes de millora rebudes es va redactar el text final, que va ser elevat a estudi a la Comissió Gestora, que el va vistiplauar com a definitiu i normatiu per a tots els centres catalogadors de les BEG.
— *Aplicació*. El text definitiu, aprovat per la Comissió Gestora, va ser presentat a l'Assemblea General de desembre de 2007 com a text normatiu i es va posar a disposició de tot el col·lectiu catalogador BEG mitjançant la seva inclusió al portal e-Catalunya.

2. Portal XBEG

Fases:

— *Definició del problema*. El Grup de Treball Web/Intranet va treballar per a trobar solució a una necessitat expressada al llarg del temps per l'Assemblea: la de disposar d'una intranet per a la Xarxa BEG, que facilités els canals de comunicació i el treball cooperatiu, a més de funcionar com dipòsit electrònic dels procediments i altra literatura tècnica comú a totes les BEG.
— *Anàlisi*. En el moment de constitució del Grup de Treball Web/Intranet la possibilitat de creació d'un espai Intranet de treball d'aquestes característiques resultava pràcticament impossible, per dues raons principals:

- Les Intranets corporatives de la Generalitat estan organitzades per departaments, i a la Xarxa BEG hi ha representants de 14 departaments. Per tant, no es

podia encabir en la planificació general de les intranets corporatives de l'administració.

- La creació d'una Intranet mitjançant un proveïdor de serveis informàtics, implica uns costos de desenvolupament, manteniment i allotjament pels quals no hi havia disponibilitat pressupostària.

— *Disseny d'actuacions.* Els membres del Grup de Treball Web/Intranet van cercar suport a la Direcció General d'Acció Ciutadana, organisme que ha desenvolupat la Plataforma e-Catalunya, amb el propòsit que arribi a ser el punt de trobada virtual per a comunitats professionals i altres col·lectius amb necessitat d'intercanviar opinions i gestionar coneixement, i amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament de la Societat del Coneixement a Catalunya.

— *Presentació de propostes d'actuació.* El Grup de Treball Web/Intranet es va posar en contacte amb la Direcció General d'Acció Ciutadana, que després de converses i d'avaluar els informes presentats pel Grup de Treball va considerar que la Xarxa BEG era un col·lectiu adient per a crear el seu portal web dins de la Plataforma e-Catalunya. A més, l'esmentada Direcció General es va comprometre a assumir les despeses de parametrització i formació d'administradors de portal, el que representa la totalitat del cost econòmic del projecte. Així, gràcies al fet que l'actualització, manteniment i allotjament són gratuïts, la Xarxa BEG ha pogut finalment disposar d'una Intranet a cost zero.

  En aquest punt, es van presentar els resultats i la proposta de creació del Portal XBEG dins de la Plataforma e-Catalunya a la Comissió Gestora de les BEG. La proposta va ser acceptada d'una forma que només pot qualificar-se d'entusiasta.

— *Aplicació.* El gener de 2006 va entrar en funcionament el Portal XBEG, dissenyat per a servir d'Intranet a la Xarxa BEG, ja que l'accés és restringit al personal de les BEG. En aquest temps, ha esdevingut un autèntic espai d'intercanvi de coneixements i de debat. A part de l'espai comú, cada Grup de Treball, així com la Comissió Gestora, disposen d'un espai de treball privat, que permet el treball compartit i la comunicació directa, gràcies a les eines assignades (bloc, calendari, wiki, llistes de distribució, fòrum, dipòsits de documents).

Amb aquestes actuacions, la Xarxa BEG ha creat una de les primeres Intranets transversals dins l'administració pública catalana, organitzada segons criteris de gestió de coneixement, en lloc de criteris jeràrquics. Podem afirmar que en el primer any de funcionament, el Portal XBEG ha afavorit el desenvolupament del treball col·laboratiu, ha enfortit la xarxa social i ha possibilitat una gestió més eficient de la documentació, de la informació i del coneixement.

Conclusions

La valoració de l'experiència de treball en xarxa entre els centres que integren les BEG és altament positiva. Hem aprofitat oportunitats i hem creat equips de treball amb objectius concrets i assolibles. Cada grup de treball ha marcat la seva pròpia dinàmica i la participació ha estat molt representativa i entusiasta. Aquesta col·laboració ens ha permès de presentar resultats concrets (procediments, tutorials, estadístiques de formació i fins i tot una intranet pròpia); però encara que no existissin aquests resultats quantificables, l'experiència s'hauria de qualificar igualment d'èxit.

Podem afirmar que hem aconseguit alts nivells de qualitat, especialització, transversalitat i visibilitat.

S'ha forjat una cultura de grup amb una forta motivació per a la millora de la qualitat del catàleg i dels seus procediments. Volem destacar que la qualitat i eficiència del treball de les BEG són un referent clar de bones pràctiques: en tenim un exemple evident en la diligència i gratuïtat del préstec interbibliotecari. El treball realitzat i la seva continuïtat en els àmbits de la millora de la qualitat, els procediments i els serveis constitueixen un fet tangible que facilitarà la nostra incorporació al futur Catàleg Col·lectiu de Catalunya.

Les tasques iniciades i la seva continuïtat permetran a les biblioteques especialitzades de les BEG gaudir d'una rellevància, que sembla ara voler-se reconèixer, de la qual fins ara no han disposat dins el Sistema Bibliotecari de Catalunya. Els nostres fons documentals són molt especialitzats i, el més important, moltes vegades únics en les diferents àrees de coneixement que abasten. El nostre treball en xarxa ens permet de ferlos més visibles i més accessibles a la comunitat a la qual s'adreça. El fet de treballar en xarxa ha estat una eina per superar la invisibilitat històrica de les biblioteques especialitzades. D'alguna manera som el pont entre la Universitat i el professional en exercici.

A més, representem una voluntat de servei en un escenari de transversalitat dins l'administració pública catalana a la qual donem suport de forma directa en la presa de decisions estratègiques dels diferents àmbits del govern de Catalunya. Tanmateix volem ressaltar la nostra utilitat vers els col·lectius científics, acadèmics i institucionals, fet que reflecteix la nostra clara voluntat de servei al país. Les accions portades a terme per la Xarxa BEG no es limiten a qüestions internes: es projecten cap a l'exterior. Representativa d'aquesta línia d'actuació és l'enquesta realitzada l'any 2006 entre totes les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya, amb la finalitat de conèixer l'estat de la qüestió més enllà de la realitat de cadascuna de les BEG. També els estudis del Grup de Treball de Realitat Professional s'adrecen a conèixer la situació del conjunt del col·lectiu professional a la Generalitat. De la mateixa manera, la publicació del Directori de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya cobreix una necessitat de visibilitat que va més enllà de la de la mateixa Xarxa BEG.

Finalment no voldríem acabar sense parlar del conjunt de prop de cent professionals de la informació, la realitat professional del qual també havia passat desapercebu-

da força vegades dins el col·lectiu dels funcionaris públics catalans. La nostra xarxa social de suport comú ens ha permès crear i aplicar procediments per tal de millorar el funcionament intern i el servei final a la comunitat usuària i tenim la intenció de seguir treballant amb projecció de futur per aconseguir l'excel·lència i fer-nos més visibles. Dins d'aquesta estratègia de visibilitat, estem utilitzant les publicacions i fòrums professionals (tant de l'administració pública com del col·lectiu de gestió de la informació), per a publicitar les nostres actuacions de millora i els serveis que oferim.

Davant nostre s'obren noves oportunitats, nous reptes, tant en el vessant tecnològic ràpidament canviant en què ens movem, com en les directrius polítiques a assumir en el marc dels serveis documentals i informacionals d'abast nacional. Però cal tenir en compte que, malgrat tot el que hem pogut aconseguir sense recursos econòmics, una xarxa com la nostra corre el perill de quedar-se fora dels projectes d'innovació i de millora permanent. Hem fet més del que es podia esperar, però amb això no n'hi ha prou. No podem planificar subscripcions ni compres compartides, ni aconseguir personal de suport a la xarxa, ni externalitzar projectes, ni adquirir maquinari ni programari. Cal tenir molt present que actualment perdre una oportunitat, únicament per manca de recursos econòmics, implica condemnar-nos involuntàriament a l'estancament; i estancar-se vol dir perdre l'oportunitat de respondre a les necessitats i requeriments dels ciutadans. En definitiva, cal optimitzar recursos i realitzar una inversió racional.

Per ara, a l'espera d'esdevenir una xarxa dotada dels mitjans necessaris per a l'assoliment dels seus objectius, fem un reconeixement de la feina que hem pogut dur a terme fins ara. S'ha aconseguit un resultat doble i valuós: un resultat intangible, tenir esperit de xarxa, i un resultat tangible, la xarxa real i en ple funcionament constituïda només amb capital humà; per això diem que la nostra és una xarxa 2.0.

Bibliografia

Alvira, C. [et al.] (2006). «Xarxa de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat: reglamentació, planificació estratègica i apostes de futur». A: *10es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació*, p. 211-224

Castells, Manuel [et al.] (2007). *La transició a la societat xarxa*. Barcelona: Ariel

Cuende, M. [et al.] (1999). «Les Biblioteques especialitzades de la Generalitat». A: *7es Jornades Catalanes de Documentació*, p. 151-161

Document Marc de la Xarxa de Biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya: abril 2005 (Document no publicat)

López Yepes, José [ed.] (2004). *Diccionario enciclopédico de ciencias de la documentación*. Madrid: Síntesis

Margaix Arnal, Dídac (2007). «Conceptos de web 2.0 y biblioteca 2.0: origen, definiciones y retos para las bibliotecas actuales». A: *El profesional de la información* [en línia]. Vol. 16, núm. 2.

Organització de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat dins del sistema bibliotecari de Catalunya: document de treball BC-CBUC-Coordinadora de les BEG: Barcelona, 11.04.2005 (Document no publicat)

«El portal XBEG permet a les biblioteques de la Generalitat treballar en xarxa». A: *Funció publicació*, núm. 53 (primavera 2007), p. 30 http://www.gencat.net/governacio-ap/administracio/pdf/fp53.pdf

«El préstec interbibliotecari permet accedir a tota la informació especialitzada de les biblioteques de la Generalitat sense moure's de lloc». A: *Funció publicació*, núm. 54 (estiu 2007), p. 35. http://www.gencat.net/governacio-ap/administracio/pdf/fp54.pdf

«Més de tres-cents cinquanta mil documents a l'abast de tothom a les biblioteques de la Generalitat». A: *Funció publicació*, núm. 56 (hivern 2007), p. 34. http://www.gencat.net/governacio-ap/administracio/pdf/fp56.pdf

Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya. *Pla estratègic de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat 2005-2008*. Versió preliminar setembre 2005. (Document no publicat)

Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya. *Reglament de funcionament de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya (Xarxa BEG)*. Versió preliminar setembre 2005. (Document no publicat)